VALTIONEUVOSTON KANSLIA

Disinformaation torjunta verkoissa – EU-komission tiedonanto 26.4.2018

14.5.2018 Jouni Lind
Valtioneuvoston kanslia/EU-sihteeristö

Tiedonannon tausta - lähtökohdat

- Komission mukaan kansalaisten altistuminen laajamittaiselle disinformaatiolle on suuri haaste.
- Tavat suhtautua ja reagoida uutisiin ovat muuttuneet. Verkkomedia on erityisesti nuorten pääasiallinen tietolähde.
- Uusia teknologioita voidaan käyttää varsinkin sosiaalisessa mediassa disinformaation levittämiseen ennennäkemättömän laajasti, nopeasti ja tarkasti.
- Disinformaatio heikentää luottamusta perinteisiin ja digitaalisiin tiedotusvälineisiin sekä instituutioihin, viranomaisten toimintaan.
- Disinformaatio tukee usein radikalismille ja ääriliikkeille ominaista ajattelua ja toimintaa.

Komission esittämät torjuntatoimet

- Sidosryhmäfoorumi yhteistyön tehostamiseksi. Foorumin ensimmäisenä tehtävänä on laatia disinformaatiota koskevat EU:n käytännesäännöt.
- Riippumaton eurooppalainen faktantarkistajaverkosto: Yhteiset työmenetelmät, parhaiden käytäntöjen jakaminen, asiakorjausten mahdollisimman laaja kattavuus
- Suojattu verkkoalusta faktantarkastajaverkoston sekä tutkijoiden tueksi
- Medialukutaidon parantaminen: teemaviikko, materiaaleja kouluille ja oppilaitoksille.
- Tuki jäsenvaltioille vaalien resilienssin varmistamiseksi: kyberuhkien torjunta
- Vapaaehtoisten verkkotunnistusjärjestelmien edistäminen: jäljitettävyys ja tunnistaminen, mikä lisää luottamusta

- Tuki laadukkaalle ja moniarvoiselle tiedolle
- #SaferInternet4EU42-kampanjaan sisällytetään kohdennettuja aloitteita, jotka koskevat verkossa olevaa disinformaatiota
- Medialukutaidosta raportoidaan audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin soveltamisen yhteydessä
- Tehdään yhteistyötä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) kanssa kansainvälisen oppimistulosten arviointiohjelman puitteissa, jotta medialukutaito lisättäisiin yhdeksi niistä kriteereistä, joita OECD käyttää vertailevissa raporteissaan
- Jatkaa digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa
- Esillä olevia aloitteita yhdistetään koordinoiduksi viestintäkokonaisuudeksi

Suomen kannat

- Tukee tiedonannossa esitettyjä toimenpiteitä.
- Suomessa panostetaan mediakasvatukseen ja tuetaan moni-arvoista tiedotustoimintaa, mm. Yleisradion uutistoimitusta eri kielillä. Suomessa on jo nykyisellään jonkin verran faktantarkastas-tustoimintaa. Suomesta osallistutaan faktantarkistusta koskevien esitysten jatkotyöhön.
- Disinformaatiota torjutaan avoimuudella ja varmistamalla mahdollisimman laaja viranomaistiedon saatavuus sekä kansalaisten luottamus viranomaistoimintaan. Ks. Kansallinen perus- ja ihmisoikeustoiminta- sekä demokratiapoliittinen ohjelma.
- Tiedonannossa esitetyt toimenpiteet ovat linjassa komission laittoman verkkosisällön vastaisten toimenpiteiden kanssa. Molemmissa painotetaan tarvetta lisätä verkkoalustojen toiminnan läpinäkyvyyttä ja tarvetta kehittää itsesääntelyä.

- Medialukutaidon toimenpiteiden tulee kohdentua kaiken ikäisille kansalaisille, ei vain lapsille ja nuorille.
- Suomi kannattaa komission pyrkimystä laadukkaan journalismin tukemisesta. Suomi pitää myös hyvänä, että tutkimusrahoitusta käytetään tukemaan disinformaation leviämisen vastaista työtä. Tarpeellisena nähdään myös koulutuksen järjestäminen virkamiehille varautumisesta, tilannetietoudesta hybriditoiminnasta, toimintamalleista, vastuiden jakaantumisesta toimintaa tarvitsevissa tilanteissa.
- Suomi tukee Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) alla toimivan Strat Com Task Forcen työn kehittämistä disinformaation analysoinnissa sekä laajemmin EU:n yhteistoimintaa hybriditorjuntavalmiuden kehittämisessä. Suomi osaltaan edesauttaa hybridiosaamiskeskuksen työn vahvistamista.
- Tiedonannon esitykset eivät edellytä muutoksia Suomen lainsäädäntöön. Suomi ei pidä disinformaation leviämiseen ja faktantarkistukseen liittyviä uusia lainsäädäntötoimia tarpeellisina.